

Helsingin sosiaaliviraston johtava lakimies Tapio Rätty käsittelee palstalla sosiaalihuollon ajankohtaisia lakikysymyksiä.

Lakisivut tarjoavat juridista hyötytietoa sosiaalialan ammattilaisille.

Juristin nurkkaus -palstan lisäksi sivuilla julkaistaan muita sosiaalialan juristien kirjoituksia, lakiuutisia ja lakitiedon verkkopalvelujen esittelyjä.

Vireillä eduskunnassa -palstalle kootaan hallituksen lakiesityksiä.

Kerro meille, mitä aiheita toivot sivuilla käsiteltävän: palaute@sosiaaliturva.fi

Palstalla aiemmin julkaistuja kirjoituksia on koottu artikkelipankkiin: www.sosiaaliturva.fi > Artikkelipankki > Juridiikka

Joissakin tilanteissa sijoitettu lapsi voi hoitojonossa ohittaa muut hoitoa tai tutkimusta odottavat lapset. Tämä perustuu hänen suojakseen lastensuojelulaissa säädettyihin erityisvelvoitteisiin.

Sijoitetulla lapsella on oikeus riittäviin terveydenhuollon palveluihin

Sijaishuollossa tai jälkihuollossa olevalla lapsella tai nuorella on oikeus saada hänen huollon tai hoidon tarpeensa edellyttämät palvelut ja tukitoimet. Lastensuojelulain 16 §:n mukaan sijaintikunnan on järjestettävä ne yhteistyössä sijoituksesta vastuussa olevan kunnan kanssa. Sillä ei ole merkitystä, onko lapsi sijoitettu avohuollon tukitoimena tai huostaanoton perusteella. Säännös koskee siis lapsen oikeutta saada sijoituskunnassaan ensinnäkin niin sanotut normaalipalvelut ja ne palvelut, jotka ovat tarpeellisia tai välttämättömiä sijoituksen järjestämiseksi.

Kansanterveyslain 14 b ja 24 §:issä sekä erikoissairaanhoidon lain 30 a ja 42 §:issä on säännökset lastensuojelulain tarkoittaman sijoituskunnan (se kunta, johon lapsi on sijoitettu) ja sijoittajakunnan (sijoituksesta vastuussa oleva kunta) vastuista sijoitetun lapsen tarvitsemien palveluiden ja tukitoimien järjestämisessä ja niiden korvaamisessa.

Säännökset merkitsevät sitä, että lapsen sijoittajakunta on vastuussa lastensuojelun järjestämisestä. Sillä on aktiivinen toimintavelvoite varmistaa se, että lapsi saa hänen hoidon ja huollon tarpeensa edellyttämät palvelut.

Tässä tarkoituksessa sijoittajakunnalle on lastensuojelulaissa säädetty velvollisuus ilmoittaa lapsen sijoituksesta sille kunnalle, johon lapsi sijoitetaan. Sijoituskunnan on puolestaan ylläpidet-

tävä kuntaan sijoitettujen lasten rekisteriä (lastensuojelulain 78 §). Tämä helpottaa muun muassa palvelujen ja tukitoimien sekä sijaishuoltopaikan valvonnan järjestämistä.

Sijoituskunta on velvollinen huolehtimaan sekä myös oikeutettu päättämään sijoitetun lapsen tarvitsemien terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä.

Sijoituskunnalla oikeus korvauksiin

Lapsen sijoituskunta on oikeutettu perimään sijoittajakunnan terveyskeskuksesta tai sairaanhoitopiiriltä ne kustannukset, jotka aiheutuvat lapsen terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä sijoituskunnassa.

Sijoituskunnan terveyskeskus tai sairaanhoitopiiri saa laskutusta varten maksuvelvollista kuntaa koskevat tiedot oman kuntansa kuntaan sijoitetun lasten rekisteristä.

Sijoitetulla lapsella on siten oikeus saada sijoituskunnassaan palveluja yhdenvertaisesti kunnan asukkaiden kanssa. Sijoituskunnalla on vastuu riittävien terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä siinä laajuudessa ja määrässä kuin niitä sijoituskunnassa vastaavissa tilanteissa oleville lapsille tai nuorille järjestetään.

Sijoituskunta ei voi kieltäytyä palvelujen järjestämisestä eikä sijoittajakunta voi sitä myöskään rajoittaa. Sijoituskunta ei voi myöskään vaatia tai

LAKIUUTISET

Oikeusaputoimistojen puhelinpalvelu jatkuu

• Oikeusaputoimistojen valtakunnallinen puhelinpalvelu, oikeusapuohjaus, toimii edelleen. Vuoden 2007 aikana soittoja tuli palvelunumeroon yhteensä noin 3 770, joista 120 ruotsinkieliseen numeroon.

Eniten palvelunumerosta on kysytty neuvoja perintö-, avioliitto- ja perheoikeudesta sekä rikosasioista. Puhelinpalvelussa ei anneta vastauksia oikeudellisiin ongelmiin, vaan ohjataan kysyjä eteenpäin asian selvittämisessä.

Valtakunnalliseen neuvontapuhelimeen vastaavat oikeusaputoimistojen kokeneet sihteerit jostakin pääkaupunkiseudun ulkopuolella sijaitsevasta 15 oikeusaputoimistosta, jotka ovat mukana palvelussa. Puhelimessa päivystää vähintään kaksi neuvojaa, joille puhelu voi ohjautua mistä päin Suomea tahansa.

Soittaja maksaa puhelusta vain paikallisverkko- tai matkapuhelinmaksun. •

VALTAKUNNALLISTA OIKEUSAPUOHJAUSTA ANNETAAN:

- **SUOMEKSI** numerosta 0100 86 200 maanantaista perjantaihin klo 9–15
- **RUOTSIKSI** numerosta 0100 86 201 maanantaista perjantaihin klo 9–12
- **POHJOISSAAMEKSI** numerosta (016) 521 545 tiistaisin klo 10–11

edellyttää sitä, että lapsen tulisi ensisijaisesti hakeutua sijoittajakunnan palveluihin. Sijoituskunta ei voi siten vaatia sijoittajakunnan maksusitoumusta palvelujen järjestämisen ehdoksi.

Sijoituskunnalla on kuitenkin siis oikeus saada korvaus järjestämistään palveluista sijoittajakunnan terveyskeskukselta kansanterveyslain 22 §:n tai sairaanhoitopiiriltä erikoissairaanhoitolain 42 §:n mukaisesti.

Laki edellyttää yhteistyötä

Lastensuojelulain 16 §:n säännös edellyttää, että palvelut on järjestettävä lapsen sijoituskunnan ja sijoittajakunnan yhteistyössä.

Sijoituskunnassa voidaan järjestää ns. normaali- ja sijaishuollon palveluja samaan tapaan kuin muillekin kuntalaisille. Näiden terveydenhuollon palvelujen järjestäminen ei vaadi nimenomaista yhteistyötä sijoittajakunnan lapsen asioista vastaavan sosiaaliohjauksen kanssa. Lapsen asiakassuunnitelman mukaisten, sijoituksen järjestämisen edellyttämien terveydenhuollon palvelujen järjestäminen sen sijaan vaatii aina yhteistyötä.

Jos kysymys on siis huostaanoton tarkoituksen ja sijaishuollon järjestämisen kannalta tarpeellisista tai välttämättömistä terveydenhuollon tutkimuksista tai lapselle annettavasta hoidosta ja lapsi on sijoitettu muun kuin oman kuntansa alueelle, sijoituskunnan ja sijoittajakunnan tulisi tällaisissa tilanteissa aina neuvotella yhdessä siitä, miten ja missä ajassa nämä palvelut järjestetään.

Yhteistyövelvoite palvelujen järjestämisessä voisi koskea myös sellaisia tilanteita, joissa sijoituskunta ryhtyy järjestämään lapselle kiireellisten tai tavanomaisten terveydenhuollon ja erikoissairaanhoiton palvelujen lisäksi sijoituskunnassa tehdyn hoitodiagnoosin perusteella esimerkiksi sellaista pitkäaikaista tai muuta lapsen tarvitsemaa hoitoa, jota ei ole otettu huomioon sijoittajakunnan laatimassa lasta koskevassa asiakassuunnitelmassa. Tällöin tämä hoito muuttaisi asiakassuunnitelman terveydenhuollon palvelujen järjestämistä koskevaa osaa tai se tulisi ottaa uutena hoitona osaksi asiakassuunnitelmaa.

Hoitoon pääsy ei perustu pelkkään diagnoosiin

Erityisesti sijaishuoltoon sijoitettujen lasten tulisi saada tarvitsemansa terveydenhuollon palvelut viivytyksettä. Myös silloin, kun lapsi tulee lastensuojelun palveluihin mielenterveydellisistä syistä, lastensuojelun on arvioitava yhteistyössä terveydenhuollon kanssa, miten ja minkä lain perusteella lapselle on järjestettävä palvelut.

Hoitotakuuta koskevien yleis- ja erityissääntöjen lisäksi lastensuojelu-, kansanterveys-, erikoissairaanhoito- tai mielenterveyslaissa ei ole säädetty hoidon kiireellisyyttä koskevasta ensisijaisuus- tai etusijajärjestyksestä.

Oikeus päästä hoitoon ei määräydy pelkästään diagnoosin vaan hoidon tarpeen mukaan. Tarveperiaate ilmenee muun muassa potilaslain 3 §:stä. Kiireellisen hoidon järjestämisestä on säädetty erikseen kansanterveyslain 15 b §:ssä sekä erikoissairaanhoitolain 31 §:ssä. Hoidon tarpeessa olevalle potilaalle on annettava hänen terveydentilansa edellyttämä hoito välittömästi. Esimerkiksi vähemmän vakavasta mielenterveyden häiriöstä kärsivä lapsi voi olla kiireellisen hoidon tarpeessa.

Sijoitetulla lapsella ei ole pelkästään asemansa takia kotikunnassaan tai sijoituskunnassaan ”parempaa oikeutta” terveydenhuollon hoitopalveluihin eikä ”oikeutta parempaan” hoitoon. Mutta, meneekö sijoitettu lapsi joissakin lastensuojelussa kiireellisiksi säädettyissä tilanteissa hoitojonojen ohi? Entä miten on suhtauduttava niihin välttämättömiin terveydenhuollon palveluihin, jotka ovat edellytyksenä lapsen tarpeenmukaisen sijaishuollon järjestämiseksi?

Onko lapsella joissain tilanteissa mahdollisesti parempi oikeus hoitoon kuin muilla hoitojonossa olevilla lapsilla tai muilla potilailla?

Lastensuojelulain 15 §:ssä on säädetty terveydenhuollon erityisistä velvollisuuksista. Terveyskeskuksen ja sairaanhoitopiirin on annettava yksilökohtaisessa lastensuojelussa asiantuntija-apua ja tarvittaessa järjestettävä lapsen tutkimus sekä hoito- ja terapiapalvelut. Lasten tarvitsemat seksuaalisen hyväksikäytön tai pahoinpitelyn epäilyn selvittämiseen liittyvät palvelut on säännöksen mukaan järjestettävä kiireellisinä.

Säännös ei luo sijoitetulle lapselle parempia oikeuksia eikä vielä oikeuta sijoittajakuntaa vaatimaan erityisiä terveydenhuollon toimenpiteitä oman kunnan tai sijoituskunnan terveydenhuollon viranomaisilta. Jos lapsen hoidon tarve on kiireellinen tai kysymys on sijaishuollossa olevan lapsen sijoituksen järjestämisen edellyttämien välttämättömien terveydenhuollonpalvelujen järjestämisestä, tilanne voi muuttua.

Myös lastensuojelulain velvoitteet otettava huomioon

Huostaanotetun ja sijaishuoltoon sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen edellyttämästä ja sen toteuttamiseksi tarpeellisesta terveydenhuollon

järjestämisestä huolehtii huostaanotosta ja sijaishuollosta vastuussa oleva toimielin. Sijoittajakunnalla on kokonaisvastuu lapsen hoidosta. Tämä sisältää myös terveydenhuollon.

Lapsen sijaishuollon tarkoituksena on turvata hänen tarvitsemansa hoito ja huolto. Tällä kunnalle laissa asetetulla velvollisuudella voi olla merkitystä arvioitaessa sitä, saako lapsi omassa kunnassaan tai sijoituskunnan hoitojonossa paremman oikeuden ja etusijan hoitoon kuin muut. Näin on ainakin silloin, jos hoidon tarpeen arvioinnissa on otettava huomioon myös lastensuojelusta ilmenevät kiireellisyysvelvoitteet ja lapsen oikeus tarpeenmukaiseen sijaishuoltoon.

Jos kysymys on lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tai kaltoinkohtelun tutkimisesta, palvelut on järjestettävä kiireellisinä. Tässä tilanteessa lapsi saa tosiasiaa ”paremman oikeuden” ja hoitojonoa on ilmeisesti muokattava tämän tarpeen perusteella. Samankaltainen tilanne voi syntyä silloin, kun asiantuntijan on tutkittava lasta hallinto-oikeuden antaman luvan perusteella (lastensuojelulain 28 §).

Lääkietieteellisen arvion hoidon tarpeesta ja sen kiireellisyydestä tekee sekä hoidosta päättää aina terveydenhuollon ammattihenkilö. Terveydenhuollon ammattihenkilön on kuitenkin otettava huomioon esimerkiksi se, millä perusteella lapsi on otettu huostaan ja minkälaista hoitoa ja huolenpitoa lapsi tarvitsee sijaishuollon järjestämiseksi. Arvioitavaksi tulee tällöin annettavan hoidon ”välttämättömyys” ja ”tarpeellisuus” sijaishuollon järjestämiseksi.

Lääkietieteellisen arvion perusteella lapsi on asetettava kunnan muiden samassa asemassa olevien potilaiden kanssa samaan jonoon. Tällöin on arvioitava myös se, onko lapsella hänen suojakseen lastensuojelulaisissa säädettyjen erityisvelvoitteiden perusteella ”parempi oikeus” hoitoon kuin muilla. Tämä voi merkitä esimerkiksi sitä, että sijoitettu lapsi voi hoitojonossa ohittaa muut samassa asemassa olevat hoitoa tai tutkimusta odottavat lapset. ●

[Erikoissairaanhoitolaki 1062/1989](#)

[Kansanterveyslaki 66/1972](#)

[Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992](#)

[Lastensuojelulaki 417/2007](#)

[Mielenterveyslaki 1116/1990](#)

[Ajantasainen lainsäädäntö verkossa \[www.finlex.fi\]\(http://www.finlex.fi\)](#)